

ВІДГУК

завідувача кафедри криміналістики та домедичної підготовки Дніпровського державного університету внутрішніх справ, доктора юридичних наук, професора Чаплинського Костянтина Олександровича на дисертацію Абакумова Олександра Юрійовича «Тактичні операції під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність обраної теми не викликає сумнівів. Вона обумовлена тими обставинами, що потреби практичної діяльності у боротьбі зі злочинністю обумовлюють необхідність розробки нового інструментарію розслідування кримінальних правопорушень або удосконалення існуючого.

Як свідчать емпіричні дані, вчинення прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою, викликає особливий суспільний резонанс. Разом із тим, розглядуваним кримінальним правопорушенням притаманний ряд особливих ознак, а їх розслідування супроводжується рядом складнощів, пов'язаних із недоліками кримінального процесуального законодавства, необхідністю вирішення особливих організаційних завдань, забезпечення взаємодії із державними і правоохоронними органами, необхідністю установалення системи корупційних зв'язків, подолання протидії розслідуванню, і поряд із вказаним – відсутністю криміналістичних рекомендацій щодо вирішення ряду важливих завдань досудового розслідування.

Досудове розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із прийняттям пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою, є складним і трудомістким процесом, який обумовлюється й механізмом їх учинення.

Проведений аналіз кримінальних проваджень та статистичних даних у межах предмету дослідження демонструє недостатню ефективність засобів і

методів, які використовують правоохоронні органи під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою, свідчить про складнощі доказування обставин таких кримінальних правопорушень, що унеможлиблює досягнення завдань кримінального провадження.

Тому розробка проблематики та формування дієвих практичних рекомендацій щодо їх реалізації – вбачається надзвичайно важливим. Успішне проведення тактичних операцій відповідно до слідчої ситуації здатне забезпечити ефективне досягнення завдань кримінального провадження. Водночас слід зауважити, що тактичні операції під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою висвітлено в науковій та навчально-методичній літературі недостатньо.

Враховуючи викладене, можна дійти висновку, що дисертаційне дослідження О.Ю. Абакумова є актуальним та присвячене формуванню теоретичних засад та практичних рекомендацій щодо проведення тактичних операцій під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою, заснованих на комплексному аналізі чинного законодавства, літературних джерел, слідчої і судової практики, і спрямованих на забезпечення ефективності розслідування зазначеної категорії кримінальних правопорушень.

Актуальність обраної теми дослідження аргументується й тим, що обрана тема дослідження пов'язана із виконанням завдань, визначених у **нормативно-правових актах, наукових програмах та планах**. Дослідження здійснено відповідно до таких документів: Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року (Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019), Річної національної програми під егідою Комісії Україна – НАТО на 2021 рік (Указ Президента України від 11 травня 2021 року № 189/2021), Основних напрямів розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню

тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення в Україні на період до 2023 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 травня 2021 року № 435-р), Плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на 2021–2023 роки (розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 червня 2021 року № 756-р), Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки (наказ МВС України від 11 червня 2020 року № 454); Основних напрямів наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2021–2024 роки (рішення Вченої ради від 21 грудня 2020 року, протокол № 23).

Тема дисертації затверджена Вченою радою Національної академії внутрішніх справ 25 жовтня 2022 року (протокол № 14), зареєстрована Координаційним бюро Національної академії правових наук України (№ 1120, 2022 рік).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані здобувачем, є обґрунтованими і достатньо переконливими. Для досягнення поставленої мети з точки зору методології дисертаційне дослідження О.Ю. Абакумова базується на основі загальнонаукових та спеціальних методів пізнання соціальних явищ і процесів, які дали змогу оптимально врахувати специфіку об'єкта, предмета, мети й завдань дослідження. Визначені здобувачем у дисертації методи використано у дисертації в їх взаємозв'язку і взаємозалежності, з доволі коректним підходом, що забезпечило належний рівень повноти, об'єктивності та достовірності результатів наукового пошуку.

Заслуговує на увагу проведений аналіз наукових розробок та дисертаційних праць відповідно до предмету дослідження, що вказує на врахування здобувачем наявних тенденцій розвитку у вітчизняному та міжнародному правовому регулюванні та практиці реалізації криміналістичних засад – щодо з'ясування особливостей розслідування корупційних

кримінальних правопорушень і безпосередньо – прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою.

Дисертант у роботі використав належні емпіричні джерела: статистичні й аналітичні матеріали МВС України, Національної поліції України, Офісу Генерального прокурора, Національного антикорупційного бюро України (НАБУ), Державної судової адміністрації України за 2020–2023 роки та січень–березень 2024 року; дані, отримані внаслідок вивчення 152 кримінальних проваджень, досудове розслідування в яких за ст. 368 КК України здійснювали протягом 2019–2023 років; результати анкетування 115 слідчих Національної поліції України та 76 детективів Національного антикорупційного бюро України, 87 прокурорів, зокрема прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (САП). Емпіричні дослідження проводили в усіх регіонах України. Використано власний практичний досвід автора на різних посадах НАБУ.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях.

Результатам дисертаційного дослідження О.Ю. Абакумова характерний належний ступінь наукової новизни, який визначається тим, що на основі ґрунтовного вивчення законодавства, наукових праць, слідчої, судової та експертної практики, у дисертаційній роботі комплексно сформовано теоретичні положення та практичні рекомендації щодо проведення тактичних операцій під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою, розроблено низку положень, висновків і рекомендацій, які становлять наукову новизну, зокрема:

вперше:

– розроблено класифікацію тактичних операцій під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою відповідно до завдань, на виконання яких спрямовані тактичні операції: 1) за етапами досудового розслідування (тактичні операції

початкового та наступного етапів розслідування); 2) за тактичними завданнями, на виконання яких спрямовані тактичні операції («Встановлення статусу суб'єкта кримінального правопорушення», «Встановлення епізодів протиправної діяльності», «Встановлення характеру неправомірної вигоди», «Встановлення співучасників» тощо);

– висвітлено кореляційні зв'язки між елементами криміналістичної характеристики прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою, такі як: сліди – предмет посягання – способи вчинення – дані про особу правопорушника; особа правопорушника – мотив, мета – засоби – місце, час – обстановка – спосіб вчинення – сліди тощо, відомості про які надають можливість проаналізувати слідчі ситуації та запланувати з огляду на відповідні тактичні операції;

– сформовано тактичні операції початкового етапу розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою («Затримання правопорушника»; «Документування процесу прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди»); наступного етапу розслідування («Розшук правопорушника», «Документ», «Розшук майна»); тактичні операції, спрямовані на виконання проміжних завдань розслідування цього кримінального правопорушення («Умови надання неправомірної вигоди», «Встановлення корумпованих зв'язків», «Подолання протидії», «Захист від зовнішнього впливу на досудове розслідування», «Нейтралізація тиску на свідків», «Встановлення психологічного контакту»);

– виокремлено попередню (дослідчу) перевірку – передумову реалізації початкового етапу розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою, що полягає в перевірці отриманої первинної інформації, реалізується за умов дефіциту часу з використанням методів і засобів оперативно-розшукової діяльності, впливає на прийняття процесуального рішення щодо обґрунтованості початку досудового розслідування.

Низка наукових положень за змістом рубрики «наукова новизна» характеризуються як такі, що були удосконалені або дістали подальший розвиток, що відображено за змістом дисертаційного дослідження.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, у наукових працях. Основні результати наукового дослідження опубліковано в 11 наукових працях, серед яких чотири статті, опубліковані у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, а також у шести тезах доповідей, опублікованих у збірниках науково-практичних конференцій та одній навчально-методичній праці. Вивчення наукових публікацій ще раз переконує у ґрунтовності та всебічності проведеного наукового дослідження.

Таким чином, ознайомившись із дисертацією та публікаціями О.Ю. Абакумова з теми дослідження можна прийти до висновку, що наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані дисертантом, є цілком обґрунтованими, об'єктивними, достовірними та містять елементи наукової новизни.

Практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що сформульовані в дисертації наукові положення, висновки та рекомендації вже впроваджено та можуть бути використані у: *правозастосовній діяльності* – для вдосконалення процесу розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (акт впровадження Головного слідчого управління Національної поліції України від 28 березня 2024 року); *освітньому процесі* – під час викладання навчальних дисциплін з криміналістики, підготовки навчально-методичних праць (акт впровадження Національної академії внутрішніх справ від 25 березня 2024 року № 20-ОП); *науково-дослідній діяльності* – для подальших досліджень проблем проведення тактичних операцій під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (акт впровадження Національної академії внутрішніх справ від 25 березня 2024 року № 21-НД, акт

впровадження Науково-дослідного інституту публічного права від 01 квітня 2024 року).

Оцінка змісту дисертації. Структура дисертаційної роботи Олександра Юрійовича Абакумова відповідає встановленим вимогам. Вона структурована і складається з анотації, вступу, трьох розділів (які об'єднують десять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (273 джерела) і п'яти додатків.

Дисертація виконана державною мовою.

Автор системно і логічно відобразив зміст наукового дослідження, який включає у себе послідовне вирішення проблем згідно предмета дослідження.

Анотація у стислій формі представляє основні тези дисертаційного дослідження, наводить перелік публікацій, в яких викладені основні результати представленого дослідження. Анотація викладена державною та англійською мовами.

У *вступі* наведено актуальність обраної теми, визначено об'єкт і предмет дослідження, його мету та завдання, охарактеризовано методи дослідження, визначено наукову новизну отриманих результатів, продемонстровано їх практичне значення, визначено особистий внесок здобувача, вказано відомості про апробацію результатів дисертаційного дослідження та ін.

У *першому розділі* дисертації «*Теоретико-правові засади дослідження тактичних операцій під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою*» розкриваються питання стану наукової розробленості тактичних операцій під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (підрозділ 1.1), визначаються поняття, зміст і завдання тактичних операцій під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (підрозділ 1.2), формулюються правові засади реалізації тактичних операцій за даних умов (підрозділ 1.3), висвітлюються особливості використання даних

криміналістичної характеристики в процесі реалізації тактичних операцій під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (підрозділ 1.4).

Цілком слушно здобувач, за змістом підрозділу 1.1 дисертації, відзначив внесок учених та практиків щодо розробки проблематики. Наголошено, що теоретико-методологічні основи тактичної операції як криміналістичної категорії сформовані С.Ф. Здоровком і В.М. Шевчуком. Чимало досліджень присвячено тактичним операціям під час розслідування окремих видів кримінальних правопорушень: підроблення грошей (В.С. Богачук, 2010 р.), незаконного заволодіння автотранспортними засобами (Д.О. Карабанов, 2011 р.), незаконного збуту наркотичних засобів (З.Р. Сулейманова, 2011 р.) та ін. Проблеми розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою, тактика проведення окремих слідчих (розшукових) дій, були висвітлені в працях вітчизняних вчених: Л.І. Аркуша «Основи методики виявлення і розслідування організованої злочинної діяльності при наявності корумпованих зв'язків» (2001 р.), Я.Є. Мишков «Методика розслідування хабарництва» (2005 р.), В.М. Трепак «Розкриття та розслідування хабарництва, вчинюваного суддями, та подолання протидії засобами оперативно-розшукової діяльності» (2011 р.), Д.О. Шумейко «Розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою» (2015 р.) та багатьох інших. Справедливим є висновок, що тактичні операції під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою – не були предметом окремого наукового дослідження.

За змістом підрозділу 1.2 здобувач формує авторське визначення тактичної операції під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою як комплексу організаційно-тактичних засобів, методів, прийомів реалізації досудового розслідування, за ефективної взаємодії слідчого з іншими уповноваженими суб'єктами, що полягає в реалізації слідчих (розшукових) та інших

процесуальних дій, оперативно-розшукових заходів, об'єднаних спільною метою та здійснюваних у межах єдиного плану, спрямованих на виконання проміжних завдань розслідування, і полягає в алгоритмізації процесу розслідування кримінального правопорушення. Такий висновок був сформований у результаті проведених теоретичних та емпіричних досліджень і слід вважати його обґрунтованим.

Позитивно, що автором у підрозділі 1.2 дисертації визначено правові засади діяльності суб'єктів, які уповноважені виконувати завдання виявлення, розслідування, попередження прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою. Відповідно, у межах підрозділу 1.2 визначено правові засади діяльності компетентних суб'єктів, які долучаються до діяльності з розслідування досліджуваних кримінальних правопорушень, що забезпечує діяльнісний підхід до висвітлення проблематики, а отримані результати – мають цінність для практичних працівників.

У підрозділі 1.3 дисертації, автором розглядається криміналістична характеристика прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою, яка є абстрактною інформаційною моделлю типових зв'язків джерел доказової інформації, виражених у формі її елементів, закономірно й детерміновано відображених у реальному світі, їх закономірностей формування та взаємозв'язку між собою, на підставі відомостей про що розробляють оптимальний, найбільш обґрунтований та цілеспрямований алгоритм здійснення досудового розслідування кримінального правопорушення, який виражається, зокрема, у формі тактичних операцій.

З огляду на напрям наукового дослідження, наявні наукові підходи до структурного наповнення криміналістичної характеристики й емпіричні дані, її елементний склад автор розглядає з позиції впливу на реалізацію тактичних операцій та за такою структурою: 1) особа правопорушника й особа надавача, мотив і мета вчинення кримінального правопорушення; 2) спосіб

кримінального правопорушення; 3) місце, час й обстановка вчинення кримінального правопорушення; 4) слідова картина.

Слід погодитися зі здобувачем, що володіння інформацією про кореляційні зв'язки елементів криміналістичної характеристики кримінального правопорушення надає можливість точніше оцінювати слідчу ситуацію та вибудовувати на її основі слідчі версії, послідовно планувати перебіг розслідування, визначаючи комплекс організаційних, процесуальних дій, слідчих (розшукових) дій і негласних слідчих (розшукових) дій, їх послідовність і поєднання в найефективніші тактичні операції. Саме криміналістична характеристика кримінальних правопорушень є інформаційною основою для розроблення тактичних операцій, даючи змогу забезпечувати необхідною доказовою та орієнтуючою інформацією весь перебіг досудового розслідування.

У другому розділі дисертації *«Види тактичних операцій під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою»* виокремлюються види тактичних операцій під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою відповідно до початкового етапу розслідування (підрозділ 2.1) та наступного етапу розслідування (підрозділ 2.2). Приділяється увага тактичним операціям щодо виконання окремих тактичних завдань під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (підрозділ 2.3).

У підрозділі 2.1 оригінальним та практично затребуваним є висновок здобувача про те, що оскільки особливості корупційних кримінальних правопорушень в частині того, що особа правопорушника майже завжди відома та на початковому етапі детектив, слідчий мають діяти в умовах обмеженої кількості матеріальних слідів, окрема криміналістична методика, зокрема така її складова, як рекомендації щодо початку кримінального провадження прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою, має передбачати не лише комплекс

взаємопов'язаних невідкладних початкових слідчих (розшукових) і негласних слідчих (розшукових) дій одразу після одержання заяви, повідомлення чи іншої інформації про кримінальне правопорушення, а й положення про перевірочні дії до внесення інформації до ЄРДР щодо виявлення ознак прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою, які будуть підґрунтям для організації та планування початкового етапу розслідування загалом і реалізації тактичних операцій зокрема. У зв'язку з цим здобувачем пропонується запровадження дослідчої (попередньої) перевірки. За умови належного законодавчого регулювання, така пропозиція є слушною.

У підрозділі 2.2 акцентується увага на наступний етап розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою, що починається після завершення початкових слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних заходів, спрямованих на перевірку інформації про вчинення кримінального правопорушення, закріплення як джерел доказів.

За змістом підрозділу 2.3 висвітлено інші види тактичних операцій під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою, які спрямовані на виконання проміжних завдань розслідування та пошук інформації про всіх співучасників і роль кожного у вчиненні кримінального правопорушення; виявлення корумпованих зв'язків; нейтралізацію протидії розслідуванню; встановлення причин та умов, що сприяли вчиненню кримінального правопорушення, тощо.

У третьому розділі дисертації *«Окремі тактичні операції під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою»* висвітлюються окремі тактичні операції під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою.

Мова йде про тактичні операції «Встановлення статусу суб'єкта кримінального правопорушення» (підрозділ 3.1), «Встановлення епізодів

протиправної діяльності» (підрозділ 3.2), «Встановлення співучасників» (підрозділ 3.3).

У підрозділі 3.1 висвітлено зміст тактичної операції «Встановлення статусу суб'єкта кримінального правопорушення» для доказування обумовленості вчинення кримінального правопорушення наявністю владних повноважень, використання особою службового становища задля вчинення кримінальних правопорушень, зокрема прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою.

Під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою необхідно виявити всі епізоди кримінально караної діяльності службової особи, не лише акцентуючи увагу на їх виявленні, а й встановлюючи спільність їх задуму. На виконання цього тактичного завдання спрямована тактична операція «Встановлення епізодів протиправної діяльності», яка висвітлена у підрозділі 3.2.

Якщо вести мову про реалізацію тактичного завдання щодо встановлення всіх причетних до його вчинення осіб, збирання доказової інформації, необхідної й достатньої для їх притягнення до кримінальної відповідальності, то на виконання цього завдання спрямована тактична операція «Встановлення співучасників», що розкривається за змістом підрозділу 3.3.

Важливо, що висновки, сформульовані дисертантом, відповідають отриманим результатам, завданням та меті дисертаційного дослідження. Автором використано значну кількість літературних джерел, законодавчі та підзаконні нормативні акти України, джерела іноземних держав.

Таким чином, дисертація відповідає існуючим вимогам та є завершеною науковою працею, результати якої вирішують актуальне наукове завдання.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці. Отримані результати дисертаційного дослідження Абакумова Олександра Юрійовича рекомендуються для використання у діяльності закладів вищої освіти, науково-дослідницьких розробках наукових

установ, дослідниками при написанні статей та монографій, плануванні досліджень за даним напрямом. Також цінними є рекомендації здобувача з метою підвищення ефективності досягнення завдань кримінального провадження – у нормотворчій та практичній юридичній діяльності.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача.

Позитивно оцінюючи дисертацію Абакумова Олександра Юрійовича, водночас необхідно звернути увагу на деякі положення, що могли б слугувати предметом подальших наукових досліджень або дискусії під час публічного захисту:

1. Так, за змістом підрозділу 1.2 «Поняття, зміст і завдання тактичних операцій під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою» здобувач формує авторське визначення тактичної операції під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою «як комплексу організаційно-тактичних засобів, методів, прийомів реалізації досудового розслідування...., що полягає в *алгоритмізації* процесу розслідування кримінального правопорушення». Про значення тактичних операцій як форми алгоритмізації розслідування здобувач зазначає неодноразово на сторінках дисертації. Однак, власне поняття «алгоритмізація» розслідування як у загальному значенні, так і стосовно розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою – не знайшло належного висвітлення. Цікаво почути думку здобувача щодо даного питання.

2. У підрозділі 1.4 розкривається питання використання даних криміналістичної характеристики в процесі реалізації тактичних операцій під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою. Автор робить обґрунтований висновок, що з огляду на напрям наукового дослідження, наявні наукові підходи до структурного наповнення криміналістичної характеристики й

емпіричні дані, її елементний склад розкритий з позиції впливу на реалізацію тактичних операцій за такою структурою: 1) особа правопорушника й особа надавача, мотив і мета вчинення кримінального правопорушення; 2) спосіб кримінального правопорушення; 3) місце, час й обстановка вчинення кримінального правопорушення; 4) слідова картина. Привертає увагу, що особа правопорушника складається з двох «елементів» – «особа правопорушника та особа надавача». Виникає питання: чи характеризував здобувач даних суб'єктів як окремо, так і у взаємозв'язку? І які тактичні операції пропонуються автором для вирішення вказаного завдання – встановлення «особи правопорушника» як ключового елемента криміналістичної характеристики?

3. Здобувачем розкрито зміст достатньо широкого кола тактичних операцій. Наприклад, на початковому етапі розглянуто тактичні операції початкового етапу розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою: «Затримання правопорушника», «Документування процесу прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди», на наступному етапі розслідування: «Розшук правопорушника», «Документ», «Розшук майна» та ін. Однак, ретельне вивчення змісту запропонованих тактичних операцій засвідчило, що поза увагою залишається такий напрям діяльності правоохоронних органів як профілактика вчинення кримінальних правопорушень, зокрема корупційної спрямованості.

4. Слід констатувати недостатнє вивчення автором досвіду іноземних держав, їх компетентних правоохоронних органів щодо практики розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою та реалізації відповідних тактичних операцій. Варто відзначити, що окремі аспекти проблематики автором на сторінках дисертації порушуються. Наприклад, за змістом підрозділу 1.2. розкривається досвід діяльності міжнародної спільної слідчої групи, по тексту роботи аналізується ряд рішень Європейського суду з прав людини (справа «Собко проти України», «Худобін проти Російської Федерації», «Тейшейро де Кастро проти

Португалії», «Банніков проти Російської Федерації», «Веселов та інші проти Російської Федерації», «Раманаускас проти Литви»), формуються рекомендації щодо використання рішень ЄСПЛ під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою. Однак, на нашу думку, здобувачу варто було б цілісно та системно розкрити питання використання досвіду іноземних держав.

У той самий час, зазначені зауваження носять виключно дискусійний характер, відображають власну наукову позицію офіційного опонента і можуть слугувати підставою для наукової дискусії під час прилюдного захисту дисертації. Зазначені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації.

Відсутність порушень академічної доброчесності. В ході вивчення як дисертаційного дослідження, так і наукових публікацій, фактів порушень академічної доброчесності не виявлено. Ідеї, думки, позиції, результати дослідження і тексти праць інших авторів мають посилання на відповідні джерела. Дисертаційна робота Абакумова Олександра Юрійовича є оригінальною, самостійно виконаною науковою працею.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

1. Дисертація Абакумова Олександра Юрійовича на тему: «Тактичні операції під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою», що подана на здобуття ступеня доктора філософії, є комплексним, цілісним, завершеним науковим дослідженням. В дисертації отримано нові науково обґрунтовані результати, що відрізняються новизною у постановці та вирішенні проблем формування теоретичних засад й практичних рекомендацій щодо реалізації тактичних операцій під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою.

2. Дисертація «**Тактичні операції під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою**», за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю,

науковою та практичною значимістю здобутих результатів відповідає спеціальності 081 Право та вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 р. № 261 (із змінами і доповненнями), наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами і доповненнями) і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її автор – **Абакумов Олександр Юрійович** заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

**Офіційний опонент –
завідувач кафедри криміналістики
та домедичної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук,
професор**

Костянтин ЧАПЛИНСЬКИЙ

Підпис Чаплинського К.О. засвідчую:

**Перший проректор
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ**

Ігор МАГДАЛІНА